

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 29/2011-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 2. februára 2011 predbežne prerokoval sťažnosť J. D., L., prechodne bytom R., vo veci namietanej neústavnosti a nezákonnosti volieb starostu obce Lehota nad Rimavicou konaných 27. novembra 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. D. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. decembra 2010 doručená sťažnosť J. D. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Lehota nad Rimavicou konaných 27. novembra 2010 z dôvodu kupovania hlasov voličov, ktorým malo dôjsť k zásahu do volebného práva zaručeného v čl. 30 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“).

Z jej obsahu vyplýva, že sťažovateľ kandidoval vo voľbách do orgánov samosprávy za starostu. Z celkového počtu 161 odovzdaných platných hlasovacích lístkov získal 29, t. j. 18,01 % platných hlasov. Kandidát Ing. V. U., ktorý bol zvolený za starostu obce, získal 80 platných hlasov, t. j. 49,69 %. Rozdiel platných hlasov medzi sťažovateľom a zvoleným kandidátom, proti ktorému sťažnosť smeruje (ďalej aj „odporca“), predstavuje 51 hlasov.

Sťažovateľ v odôvodnení svojej sťažnosti uviedol: *«Výsledky volieb by som akceptoval, keby boli urobené korektne a vyhral by kandidát s lepším volebným programom i morálnym kreditom. Avšak v priebehu dňa počas konania volieb som sa dozvedel skutočnosti, ktoré ma ako čestného človeka viedli k rozhodnutiu podať po oznámení výsledkov volieb na Ústavný súd sťažnosť na neústavnosť a nezákonnosť volieb do miestnej samosprávy v Lehote nad Rimavicou, konaných dňa 27. 11. 2010, z dôvodu kupovania hlasov voličov. Pre mňa je to najzávažnejšie porušenie ustanoveného zákazu volebnej kampane, pretože ide o aktivitu na získanie voličských hlasov počas volieb, ktorá zasahuje do samotnej podstaty volebného práva zaručeného v čl. 30 ústavy. Takéto obmedzenie nesie so sebou také veľké nebezpečenstvo pre slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. ...*

Môj protikandidát Ing. V. U. v popoludňajších hodinách v stredu 24. 11. 2010 prostredníctvom svojej dcéry zabezpečoval doručovanie listín miestnym voličom, ním nazvaných ako Volebná lotéria alebo Verejný prísľub.

Vo Volebnej lotérii ponúka voličom stať sa účastníkom volebnej lotérie o ceny ako televízor, automatická práčka, domáca pekárň na chlieb, mikrovlnná rúra, sada hrncov, žehlička, nerezový kotlík na guláš a iné drobnosti - spolu 15 cien - za podmienok: do losovania bude zaradený volič, ktorý sa zúčastní volieb starostu a poslancov do samosprávnych orgánov v Lehote nad Rimavicou v roku 2010; tento volič sa zúčastní následného zloženia sľubu zvoleného starostu obce; losovanie cien sa uskutoční v Kultúrnom dome v deň zloženia sľubu starostu obce len v prípade, že za starostu obce bude zvolený...

Vo Verejnom prísľube sľubuje tento kandidát nasledovné: Ja... verejne prehlasujem, že po mojom zvolení za starostu obce a zložení sľubu starostu obce vyplatím každý december do konania nasledujúcich volieb do samosprávnych orgánov v obci Lehota nad

Rimavicou zo svojho príjmu „vianočné“ v sume 40 eur každému, kto sa ako dôchodca zúčastnil volieb do samosprávnych orgánov v obci Lehota nad Rimavicou dňa 27.novembra 2010 a o vyplatenie požiada v čase adventu. ... podľa mne poskytnutých informácií bol doručený dôchodcom ako sú manželia J., pani L., pán T.

Myslím si, že volebná lotéria či verejný prísľub negatívnym spôsobom ovplyvnili hlasovanie oprávnených voličov v Lehote nad Rimavicou, ktorí sa pre vidinu budúceho príjmu či iného prísľúbeného pôžitku dali Ing. U. ovplyvniť. Žijeme v okrese, kde je väčšina ľudí nesolventných, chudobných, s najvyššou mierou nezamestnanosti v Slovenskej republike, kde je každý príjem vítaný a hlasovanie ľudí sa dá hlavne z tohto dôvodu kúpiť.»

Sťažovateľ v závere sťažnosti navrhol vyhlásiť voľby do orgánu miestnej samosprávy v Lehote nad Rimavicou z titulu kupovania hlasov voličov za neplatné.

II.

Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje aj o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánu územnej samosprávy vrátane volieb starostu obce.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže

ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažnosť vo volebných veciach musí spĺňať všeobecné náležitosti podľa § 20 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde, ale aj osobitné náležitosti ustanovené v § 59 a § 60 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 60 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania popri všeobecných náležitostiach uvedených v § 20 musí obsahovať vyjadrenie sťažovateľa o tom, či napáda voľby na celom území Slovenskej republiky, alebo len v určitom volebnom obvode (kandidát môže napádať len zvolenie iného kandidáta vo svojom volebnom obvode), dôvody, pre ktoré voľby napáda, s označením dôkazov, údaje a dôkazy o tom, že je oprávneným navrhovateľom a návrh na rozhodnutie vo veci.

Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana práv zaručených čl. 30 ústavy, t. j. aktívneho a pasívneho volebného práva. Podstatou zákonnosti volieb do orgánov samosprávy obcí je zase uskutočnenie volieb v súlade so všetkými právnymi predpismi so silou zákona, ktoré sa týkajú volieb do orgánov samosprávy obcí.

Ústavný súd uplatňuje svoju právomoc vyhlásiť voľby za neplatné alebo zrušiť výsledok volieb podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde iba vtedy, ak k porušeniu volebného zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti, pričom na uplatnenie tohto oprávnenia sa vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie ustanovení zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94 a PL. ÚS 18/99). Porušenie volebného zákona musí dosahovať takú intenzitu, ktorá je spôsobilá založiť následok spočívajúci v nezákonnosti výsledku volieb (PL. ÚS 14/99). Inými slovami, nie každé porušenie volebného zákona vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Porušenie ústavnosti a zákonnosti vo fáze samotných volieb môže mať za následok tak vyhlásenie volieb za neplatné, ako aj zrušenie výsledku volieb. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy

uznávané demokratickými štátmi. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také závažné porušenie volebného zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov (obdobne PL. ÚS 38/07).

Súčasťou zákonných náležitostí sťažnosti sú aj dôvody, pre ktoré sa voľby napádajú, s označením dôkazov [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na význam volieb v demokratickej spoločnosti a z neho vyplývajúcu prezumpciu ich ústavnosti a zákonnosti je na sťažovateľovi, aby v záujme prijatia jeho sťažnosti ústavným súdom na ďalšie konanie (pri predbežnom prerokovaní) označil také dôkazy, ktoré vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu nasvedčujú, že tvrdenia sťažovateľa o neústavnosti alebo nezákonnosti volieb sú reálne možné, prípadne pravdepodobné a zároveň sú spôsobilé preukázať porušenie volebného zákona odôvodňujúce záver o inom legitímnom výsledku volieb (PL. ÚS 107/07). Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že predovšetkým sťažovateľ v konaní o zákonnosti volieb znáša dôkazné bremeno v tom zmysle, že musí nezákonnosť volieb nielen namietat', ale svoje tvrdenie aj doložiť exaktnými dôkazmi (m. m. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 94/07, PL. ÚS 3/2010).

Sťažovateľ preukázal pripojenou zápisnicou miestnej volebnej komisie, že vo voľbách starostu získal 29 hlasov, čo predstavuje 18,01 % platných hlasov voličov. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti však ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ neoznačil a ani nepredložil dôkazy spôsobilé preukázať skutočnosti, ktoré by mohli mať priamy vplyv na zverejnený výsledok označených volieb.

Zo sťažnosti doručenej ústavnému súdu, z priložených písomných dôkazov, ako aj zo zápisnice miestnej volebnej komisie o výsledku volieb do orgánov samosprávy obce Lehota nad Rimavicou vyplýva, že sťažovateľ nenamietal samotný proces výkonu volebného práva (t. j. vyplňanie hlasovacích lístkov alebo nesprávne spočítanie hlasov) ani porušenie volebného moratória (t. j. obdobia 48 hodín pred začiatkom volieb) zo strany odporcu. Sťažovateľ však vidí nezákonnosť a neústavnosť volieb v obsahu písomností, ktoré jeho protikandidát, vo voľbách zvolený za starostu, mal doručovať voličom v obci v posledný

deň volebnej kampane (t. j. 24. novembra 2010). Podstatou týchto písomností malo byť podľa sťažovateľa kupovanie hlasov voličov tzv. „volebnou lotériou“ a „verejným prisľubom“.

Podľa § 30 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“) volebná kampaň je činnosť politickej strany, nezávislého kandidáta, prípadne ďalších subjektov zameraná na podporu alebo slúžiaca na prospech kandidujúcej politickej strany alebo nezávislého kandidáta vrátane inzercie alebo reklamy prostredníctvom rozhlasového a televízneho vysielania, hromadných informačných prostriedkov, plagátov alebo iných nosičov informácií.

Účelom volebnej kampane je viesť diskusiu o veciach verejných v súvislosti s programom politických strán alebo jednotlivých kandidátov uchádzajúcich sa vo voľbách o priazeň voličov, v rámci ktorej možno prirodzene očakávať konfrontačný spôsob argumentácie usilujúci sa o zdôraznenie „vlastných predností“, prípadne o poukázanie na „slabiny alebo nedostatky“ volebného rivala. Je vecou každého subjektu zúčastňujúceho sa volieb (či už jednotlivého kandidáta, alebo politickej strany), aby v rámci svojho priestoru, ktorý mu predvolebná kampaň poskytuje, ponúkol voličovi adekvátnu odpoveď na argumentáciu súpera, pokiaľ ju považuje za skreslenú, zavádzajúcu alebo nesprávnu (PL. ÚS 105/07).

Ústavný súd tzv. kupovanie hlasov voličov hodnotí za vážne porušenie volebnej kampane, pretože ide o aktivitu na získanie voličských hlasov počas volieb, ktorá zasahuje do samotnej podstaty volebného (aktívneho či pasívneho) práva zaručeného v čl. 30 ústavy. Takéto obmedzenie nesie so sebou také veľké nebezpečenstvo pre slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti, že od ústavného súdu vyžaduje veľmi prísne posúdenie (m. m. PL. ÚS 5/03). Podľa názoru ústavného súdu poskytovanie „protihodnoty“ za hlasovanie vo voľbách je protiústavné, lebo účelom aktívneho volebného práva je možnosť účasti na správe vecí verejných, a nie bezprostredný materiálny prospech (PL. ÚS 45/07).

Sťažovateľ na dôkaz o namietanej činnosti odporcu pripojil k sťažnosti kópiu písomností doručovaných voličom a označil priezviskom dve osoby a jeden manželský pár, ktorým mali byť tieto písomnosti doručované. Sťažovateľ však v zmysle citovaného ustanovenia § 60 ods. 1 zákona o ústavnom súde neoznačil dôkaz, ktorým by v konaní bolo možné preukázať, že odporca sám alebo prostredníctvom iných osôb vyvíjal sťažovateľom namietanú činnosť počas volebnej kampane, t. j. doručoval listiny zamerané na získanie jeho podpory alebo slúžiace na jeho prospech, ktoré by svojím obsahom ústavne neprípustne zasahovali do podstaty volebného práva.

Zo samotného obsahu písomností, ktoré mali byť doručované na účely získania podpory odporcu vo voľbách, podľa názoru ústavného súdu priamo nevyplýva, že odporca v nich sľubuje hmotné výhody za odovzdanie hlasu vo voľbách jemu ako kandidátovi na starostu, ale len sľubuje, že ktorýkoľvek volič, ktorý nemusí byť voličom odporcu (za súčasného splnenia ďalších podmienok, medzi ktoré patrí aj okolnosť, že odporca bude zvolený do funkcie starostu), sa môže stať účastníkom volebnej lotérie o vecné ceny. Ani v písomnosti označenej ako verejný prísľub odporca (ktorý mal byť podľa sťažovateľa jej autorom) nedáva konkrétnu ponuku poskytnutia určitej hmotnej, prípadne inej výhody voličovi – dôchodcovi za to, že jemu ako kandidátovi odovzdá svoj hlas.

Ústavný súd túto činnosť hodnotí ako neetickú formu prístupu k volebnej agitácii („rafinovaná forma“), ktorú nemožno v žiadnom prípade hodnotiť ako zákonnú, pričom však v okolnostiach posudzovanej volebnej sťažnosti ústavný súd považoval pri jej predbežnom prerokovaní za zásadnú skutočnosť, že podľa výsledkov volieb starostu v obci Lehota nad Rimavicou získal sťažovateľ 29 hlasov, zatiaľ čo odporca (vítaný kandidát) získal 80 platných hlasov z celkového počtu 161 platných odovzdaných hlasov pre voľbu starostu, t. j. skutočnosť, že medzi hlasmi odovzdanými sťažovateľovi a zvolenému starostovi bol výrazný rozdiel (51 hlasov). Táto skutočnosť totiž zjavne signalizuje, že ani v prípade, ak by ústavný súd zohľadnil námietku sťažovateľa a dokazovaním by zisťoval jej hodnovernosť a relevanciu pre účely spochybnenia výsledku volieb, by táto zjavne nepostačovala na to, aby mohol ústavný súd po prijatí volebnej sťažnosti na ďalšie konanie dospieť k záveru, že pri voľbách starostu obce Lehota nad Rimavicou došlo k tak

intenzívnemu porušeniu volebných predpisov, ktorý by ho oprávňoval na uplatnenie právomoci podľa § 63 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde, t. j. na vyhlásenie týchto volieb za neplatné, tak ako to navrhuje sťažovateľ.

Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľa po predbežnom prerokovaní odmietol ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde), pričom ďalšími návrhmi sťažovateľa (t. j. žiadosťou o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom) už nebol dôvod zaoberať sa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. februára 2011